

ROQUE DALTON

A holtak átlátnak rajtunk

VÁLOGATOTT VERSEK

BUDAPEST

Z-füzetek /148

**Sorozatszerkesztő
SIMOR ANDRÁS**

A válogatás Roque Dalton következő köteteiből készült: *Las historias prohibidas del pulgarcito* (siglo veintiuno editores, sa, 1974), *Poemas clandestinos* (Residencia Nacional [R.N.], 1977), *Poesía* (Casa de las Américas, 1980)

Fordította és előszóval ellátta Simor András

© Simor András

Roque Dalton 1972-ben ismertem meg Havannában. Első találkozásunk egyiken lefordítottam neki Ladányi Mihály *Látogatók* című verset, a halottakról, akiket megviselt a haláluk, és „kicsit idegesek a versektől, amiket róluk írtak, de néhány órácska múltán, ha feledik kiért-s-miatt nem élnek, már olyanok, mint akit kicseréltek”. Roque Dalton nevetett, és elém tette *A harcos megpihen* című versét, amelynek egyik sorát ennek a kötetnek a címéül választottam. A lázadó latin-amerikai költészet ironikus, szatirikus hajlamú költőjének versei a hazai *Tűz-tánc* nemzedék tiltakozó hangvétellű költőinek verseivel csengenek egybe, azokéval, akik nem akarták, hogy az átmeneti kor útiránya a kapitalista restauráció felé forduljon. Roque Dalton posztumusz verseinek címdalán ez olvasható: „Fegyveres harc ma, szocializmus holnap”.

Letölthető:

[[PDF formátumban](#)] [[EPUB formátumban](#)]

Előszó

Roque Dalton 1935-ben született San Salvadorban. Jogi, társadalomtudományi, etnológiai tanulmányokat végzett hazájában, majd Chilében és Mexikóban. Az ötvenes években számos közép-amerikai költői díjat nyert. 1962-ben megjelent kötete, a *Most a sértett következik* után a latin-amerikai lázadó költészet egyik legeredetibb alakjaként tartották számon. 1958-tól 1967-ig a Salvadori Kommunista Párt tagja volt.

Kétszer is bebörtönözték, és kétszer is ki akarták végezni. Első alkalommal az ítélet végrehajtás kitűzött időpontja előtt négy nappal megbukott az őt bebörtönző diktátor, és a költőnek sikerült megszöknie. Másodszor az ítélet végrehajtás napján földrengés támadt, a börtön összedőlt, és Roque Dalton ismét ott találta magát isten szabad ege alatt, a börtön romjai között, ahonnan a rabok és a börtönőrök együtt menekültek el.

Börtönben született írásai közül egyik megrendítő miniprózáját idézzük:

Az örök két csoportra oszlanak. Az egyikbe azok tartoznak, akik kövekkel hajigálják a nyulakat, miközben azok a kert felől szájukban margarétával futnak. A másikba azok, akik ugrándoza járkálnak cellámmal szemközt, egy ország szavait ordibálva, és óráikon figyelve, mikor zúdul alá az eső habja. Egy harmadikba, akik hajnalban korán vizelnek és felébresztenek (lámpájuk fényével végignyálva arcomat), és azzal búsítanak, hogy még hidegebb nap jön. Egyik csoportba sem tartozik a 357-es, aki pásztor és zenész volt, és jelenleg rendőr valamilyen homályos bosszú bűne miatt, és akit (azaz a 357-est) e hónap vége felé kirúgnak a szolgálatból. Azért büntetik, mert egy éjjel megszökött és az asszonyával aludt reggel kilencig, gúnyt űzve a szabályzatból. Néhány napja egy cigarettát adott nekem. Tegnap, miközben

végignézte, hogyan rágcsálok egy hosszú ánizslevelet (a rács közelébe sikerült húznom egy e célra fabrikált kampóval), Kubáról faggatott. Ma azt javasolta, hogy írhatnék neki egy kis verset – a Chalatemango hegyeiről –, hogy maradjon valamilyen emléke tőlem azután, amikor megölnék.

(A 357-es)

1961-ben emigrációba kényszerült. Élt Guatemalában, Mexikóban. Prágában, végül Kubában telepedett le. 1969-ben Kocsma és egyéb helyek című kötetével elnyerte a *Casa de las Américas* évi versenyének költői nagydíját.

Prágai élményei nyugtalansággal töltötték el. Számára is egyre kérdésesebbé válik, hová vezet az úgynevezett átmeneti időszak útja. „Ha egy országban véget ér a hőskorszak, jön a szép cinizmus kora, és vele a szavak, szavak, szavak.” 50. évforduló címmel verset ír egy férfiről, aki valamikor hős volt, és aki 1967-ben kezében egy kupica pálinkával emlékezik a forradalomra, mialatt az égen egy csillag világít, amit ő reménynek nevez.

Roque Dalton számára a remény Kuba, ahol nem érzi magát félig elvtársnak és félig úrnak. José Marti versét idézi *Parafrázis* címmel:

*Két hazám van:
Kuba
és az enyém.*

A száműzetésben élő ex hazafi számára Salvador ex haza, csalóka árnyék. Szerelmes verset ír a Guatemala, Mexikó, Honduras, Nicaragua börtöneiben elrothadókhöz, a tolvajokhoz, csempészekhez, csalókhöz, éhezőkhöz, a mindennel mindig gyanúsíthatókhöz, akik megtöltötték az övezet fővárosainak és kikötőinek bárjait és bordélyait, akiket határátlépéskor golyók lyuggattak át, és akik részegen végigzokogták a nemzeti himnuszt. Honfitársait a világ legszomorúbb szomorújainak nevezi.

Salvador acéltüske az idegenek számára, akikről a költő kegyetlen szatírákkal szól, és az amerikai nagykövet, az érsek úr és a tizenkét pocakos tábornok kivégzésére buzdít. így ítélkezik a Maximiliano Hernández Martínezt, Salvador volt elnökét meggyilkoló sofőr nevében: „sokan megtehették volna / hogy becsületüket tisztára mossák / vagy az ország javáért több mint harminc éve”.

Kötetünk második ciklusa *A hüvelykujjacska betiltott történetei* című költői-prózai, valódi és kitalált dokumentumokat tartalmazó kötet verseiből nyújt ízelítőt. Gabriela Mistral, a Nobel-díjas chilei költőné nevezte Salvadort hüvelykujjacskáknak. Roque Dalton könyve egy évvel a költő abszurd halála előtt, 1974-ben jelent meg, második kiadására két évvel halála után, 1977-ben került sor. A ciklus versei két közép-amerikai forradalmár politikust idéznek: a guatemalai Mateo Antonio Marurét, a 19. század elején Havannában, a járvány áldozataként harminc valahány évesen meghalt függetlenségpárti ifjúsági vezért, akit Roque Dalton egy múlt századi Ottó René Casillónak nevez, barátjára, a szintén guatemalai költőre emlékezve (Ottó René Castillót 1967-ben a gerilla ellen harcoló zsoldosok elfogták, megkínózták, majd élve elégették), és a haza valódi atyját, a hondurasi Francisco Morazánt emlegetik, aki a Közép-amerikai Föderáció megeremtéséért küzdve San Salvadorba helyezte át a föderáció fővárosát, és 1840-ig szigorú ellenőrzés alatt tartotta Salvadort mint a Közép-amerikai Föderáció egyik tagországát.

Roque Dalton valósággal újraírta Salvador történelmét. Tette ezt prózában és versben egyaránt. Nyolc évvel halála után jelent meg terjedelmes dokumentumkönyve Miguel Mármol, a Salvadori Kommunista Pártot megalapító Farabundo Marti harcostársának visszaemlékezéseiből. Regénye, a *Szegény költőcske, én* szintén posztumusz műként jelent meg 1976-ban, azóta már négy kiadást ért meg.

A *hiüvelykujjacska betiltott történeteinek* két hosszabb verse közül az első az 1932-es évről szól.

1932 januárjában népi felkelés robbant ki Salvadorban, elsősorban az indián tömegek részvételével, kommunista értelmiségi és diákvezetők támogatásával. Salvadori történészek a nonualko indiántömegek ellenállási harca folytatásaként értékelik ezt a felkelést. Maximiliano Hernández Martínez tábornok végül vérbe fojtotta az indián tömegek megmozdulását, közel harmincezer hazafit gyilkoltatott le. Farabundo Maru't és több más kommunista vezetőt 1932 februárjában agyonlövetett.

Dalton így kezdi *Mindnyájan* című versét:

*Mindnyájan félig holtan születünk 1932-ben
továbbélünk de félig élve
mindegyikünk harmincezer egészen halott számláját őrzi
kamatjukat
kamatos kamatjukat hizlalják azóta
és ma már halállal piszkítják be mindazokat akik
születendők
félig holtan
félig élve*

Mindnyájan félig holtan születünk 1932-ben

*Salvadorinak lenni annyit tesz hogy félholt vagy
ennyi jut nekünk
nekünk csak fele élet maradt*

(Mindnyájan)

A második vers címe két évszám: **1856-1865** .

1855-ben William Walker észak-amerikai kalandor az Egyesült Államok segítségével meghódítja Nicaraguát, és a közép-amerikai állam elnökévé nevezi ki magát. Egy év múlva a közép-amerikai államok egyesülnek a gringo Walker elleni háborúra. A salvadori erőket Gerardo Barrios, a közép-amerikai egység elszánt híve vezeti. Győztesen tér vissza, és Salvador elnöke lesz, de a konzervatív erők Guatemalával és Honduras-szal szövetkezve megdöntik Barriost, akit a másodsor is elnökké kinevezett Francisco Dueñas agyonlövet, miután a nicaraguai kormány az emigrációból hazatérni készülő politikust kiszolgáltatja neki.

Dalton a liberálisok és konzervatívok bonyolultnak látszó, ám voltaképpen mindkét fél részéről haladásellenes csatározásait szatirikus „történelmi költemény”-ben összegzi, eredeti ritmusú prózaversben, és zseniális tömörséggel világít rá az eseményeket háttérből irányító Egyesült Államok szégyenletes szerepére:

*Minő dolog ez: az Egyesült Államokban az észak-amerikaiak
kétfélék lettek
rabszolgatartók és rabszolgatartó ellenesek. Közép-*

*Amerikában
egy rabszolgatartó lett minden észak-amerikai
reprezentánsa.
Közép-Amerikában minden észak-amerikai
rabszolgatartó volt,
még Lincoln barátunk is.*

(1856-1865)

Versének műfaját a „történelmi költemény” elnevezéssel próbáltuk meghatározni. Egy másik hasonló verse posztumusz művei közt jelenik meg kihívó címmel: *A szélsőbaloldaliak*. Ez a vers sorra veszi, kik voltak Salvador történelmében szélsőbaloldaliak, és kik nem voltak azok. Eszerint szélsőbaloldaliak voltak Salvador őslakói, a navatl népek csoportjához tartozó pipilek, akik a gyarmatosítás 300 éve alatt megőrizték az indián lázadás tüzét, szélsőbaloldali volt Francisco Morazán, Gerardo Barrios és az 1932-ben meggyilkolt Faradundo Marti, „a szélsőbaloldali Salvadori Kommunista Párt vezetője (Roque Dalton megfogalmazásában a szélsőbaloldali szó az opportunizmus ellentéte), a diktátor ellen 1944-ben fellázadó salvadori nép, amikor „újabb szélsőbaloldali járvány tört ki / még a katonákat is megfertőzte”, majd „fellángolt a szélsőbaloldali példa / Kubáé és Fidelé”, „aztán két másik szélsőbaloldali szervezet született / a »Faradundo Marti« nevű Népi Erők Felszabadítási Frontja / és az »NFH«, a Népi Forradalmi Hadsereg (ERP – Ejército Revolucionario del Pueblo). A „nem voltak szélsőbaloldaliak” listájába kerülő liberálisok és konzervatívok felsorolását mellőzzük. Dalton „történelmi költeménye” így ér véget:

*Egy ilyen országban mint a miénk
ahol minden egymáshoz olyan közel van és minden olyan tömény
ahol a történelmi összevisszaság annyira egybetorlódik
a szélsőbaloldaliság nem maradhat szavak foglya
tettekben kell szélsőbaloldalivá lennie
mindegyre mélyebbre hatolva a nép szívében
mely továbbra is a mellkas szélsőbaloldalán dobog*

(A szélsőbaloldaliak)

1973-ban Dalton illegálisan visszatér hazájába, hogy bekapcsolódjék a Népi Forradalmi Hadsereg tagjaként a diktatúra elleni fegyveres harcba.

1975. május 10-én Roque Daltont az Ejército Revolucionario del Pueblo néhány vezetője árulónak kiáltja ki, és kivégzik, olyan változat is létezik haláláról, hogy álmában lőtték agyon. Az egyik kivégzésre szavazó azóta a kivégzést élete nagy politikai hibájának nevezi, egy másik ma már a bolívari forradalom szenvedélyes kritikus, az Egyesült Államokból.

Latin-Amerika egyetlen írója sem adott hitelt az abszurd vádnak. Julio Cortázar, a nagy argentin író *Iszonyú halál* címmel írt Roque Daltonról, és a vádat nevetségesnek minősítette. Kuba egyértelműen a kivégzett költő mellé állt, és néhány év múlva a neves uruguayi író, Mario Benedetti válogatásában impozáns verseskötvet jelentetett meg tőle. A gyilkosság pontos körülményeit, hátterét nem ismerjük, feltételezhetően a CIA őrzi a teljes tisztázáshoz szükséges dokumentumokat.

A *Szegény költőcske*, én egyik részletében a főhősnek, aki természetesen nem azonos a költővel, azt mondja az őt kihallgató nyomozó: „Azt hiszed, és ez hízeleg

neked, hogy hősi szerepet játszol. Hogy ez az ügy, ami végül életedbe kerül, automatikusan a Forradalom tisztelt hőségévé avat. Biztosíthatlak, hogy semmi, abszolút semmi nem lesz ebből. Ne feledd, hogy teljesen egyedül állsz velünk szemben. Pártodnak halvány fogalma sincs arról, hol vagy. Itt nem segítenek rajtad szovjet vagy kubai barátaid. Meg kell értened, hogy amikor azt mondom, likvidálunk téged, teljes likvidációról beszélek, még az emlékedet is kitöröljük. (...) Pártod mit se tud arról, hogy milyen bőséges információkkal rendelkezünk, ismerjük felforgató terveiket, nemzetközi kapcsolataikat. A Pártba beépített embereink és egyéb lehetőségeink révén tudomásukra hozzuk, hogy mindezt te mondtad el nekünk. Halálod előtt így akartad megmenteni a bőrödöt, köptél, elárultad az elvtársaidat. Nem hősként élsz majd a történelemben, hanem árulóként.”

Dalton utolsó versei *Földalatti versek* rímmel jelentek meg, először a Nemzeti Ellenállás Fegyveres Szervezete publikálta őket 1977-ben. A kötet verseit az illegalitásban élő költő álneveken tervezte közreadni, nem létező költőket talált ki saját versei szerzőiül, rövid életrajzokat is írt a versek elé róluk.

A *Földalatti versek* ciklus és kötetünk utolsó verse a *Találkozás egy vén költővel*. A versben név nélkül emlegetett költő mindenkinél előbb tapsolt hajdan Dalton költészetének, „öt terheli a felelősség, hogy verseim / a folyóiratok és könyvkiadók medrébe torkoltak” – írja a költő Luis Luna álnéven. Az utolsó találkozáskor a vén költő elsápadt a vörös neonfényben, és átment a másik oldalra, mint aki váratlanul megszomjazott. Az emlékezetes pillanat másik szereplője viszont éppen annak örült, „hogy néhány perccel azelőtt minden jól sikerült, / és nem voltunk kénytelenek / fegyvert használni”.

Simor András

A halni tudás művészete

Köznapi elégia Francisco Sorto számára

Franciso Sorto, a salvadori Központi Börtön köztörvényes rabja, a rettenetes kilences cellában töltött négy éves elzárásba beleőrült. Ma eszelősként jár-kei a Fegyintézet foglyai között, és délutánonként, amikor a fogház udvara felől felszállni látja a fecskéket és a hullámos papagájokat, könnyes szemmel és ritmus nélküli hangon éneklí Gardel régi

tangóit.

Francisco Sorto
kilenc éve fogoly.

Ölt,
mert ölnie kellett.

Mert keménynek és rettenetesnek kellett lennie
csontszáraz földjén, hol neve sincs a kenyérnek,
csontszáraz, csontszáraz, csontszáraz földjén,
hol csak por hullik a vak nevetésre,
és az agy hangjegyek nélkül
kiáltja kiégett zenéjét és véget nem érő sírását világgá.

Francisco Sortónak
a börtönben kilenc szeme van.

Kilenc fénylő kiáltás, melyben századok táncolnak,
mint apró gyerekek.

Kilenc „ezerkilencszáz valahány” rettenet.

Kilenc tetvek vakarta szív,
rettegő ijedtség
egy foga közé szorult szitoktól.

A csönd és a hideg kilenc fekete könnye.

Kilenc magas rangú tiszt,
nevetnek, miután fejünk fölé lövettek,
sírni kényszerítnek minket,
ahogyan a folyópartok fiatal fáiról beszélnek
vagy a még kőkerítéseket sem ismerő síkságokról,
ahol félálomban szunyókál akárki hasát mutatva a
csillagoknak.

Kilenc, a szentségit,
kilenc év pofán verve egyfolytában,
megkötözve,
kilenc év, kilenc év,
kilenc év, amire nincs szava a világnak,
kilenc év, annyi, mint
hetvennyolcezer nyolcszáznegyven óra,
ha értenél a számokhoz, iskolapadokhoz.

Francisco Sorto,
gyönyörű majomarccal,
tisztá,
mint a nedves föld, ami hallja, ha rálépünk.
Francisco Sorto, akit senki se látogat vasárnap,
Francisco Sorto, aki tyúkürülékkel

gyógyítja az ütések sebeit.
Francisco Sorto, négy évig vaksötétben,
megbilincselve, kemény vasakkal, a magánzárkában.
Francisco Sorto,
milyen óriás,
milyen csodálnivaló férfi vagy te,
hogyan énekelni még nem felejtettél el!

Emlékek

A cella sötét és csöndes...
Jaj, szemed fénye, jaj, hangod!

A cella hideg és nedves...
Jaj, tested melege a lepedőn!

A cella kemény és sebző...
Jaj, kezed madár simogatása!

A cella bűzölög mindig...
Jaj, könnyű, reggeli lépted!

A cella vak, magányos...
Jaj, ölelése!

Álmatlanság

Az ég nagy tó a tó
kicsiny ég

(Ebben a szanatóriumban hallani még a kövek kiáltását is
a fenyők mint sírból kinyúló nagy ujjak
merev árnyak hullnak rájuk a holdból
fekete füst vagy gránit árnyai

Szeretnék visszatérni Salvadorba
de nem tudom álomország-e
pusztán valami vágy
betegségen zöld lángjának fia)

Az álmatlanság vörös vagy ibolyaszín háló
feneketlen kút
és megváltást a hajnal se hoz
lángoló feszület
ami sohasem ég el

Távoli harang szólt
vagy a szív?

Újra hajnali négy
van

Krisztus

Feszítsétek meg feszítsétek meg
feszítsétek meg
mert a kellő időben
nem fojtotta meg a jóllakott urakat
mert nem döfött kést a térdeplő apostolba
mert az alázat és szeretet vizét hintette szét
és nem
végzetes savát
a lázadásnak

Megalománia

II. Frigyest, habár a dölyfös németek császára volt,
az akkori Pápa kiátkozta,
mert kötelezte az orvosokat a gyógyszerek
tanulmányozására,
mielőtt pénzt számolnának fel az infúziók felírásáért,
vagy hús kimetszéséért az emberi húsból.

Servet Mihályt egy kicsivel előbb átkozták ki,
mielőtt eggyé lett volna a hamuval:
mondják, meggyorsítandó a körülményeket,
hadd vitázzék tovább a kérlelhetetlen tudományért a
kényelmes öröklétben.

Luther Márton abban hitt, hogy az Atyaistent isteni mája
gyötri,
látva a felhők közt, hogyan futkároznak a kövér papok
a külvárosokban, hogy kedvező áron
fiztessék meg készpénzben a bűnbocsánatot.
Kiátkozták az Isten májának védelme miatt.

Ily nagyszerű cselekedetek láttán mit tehetnék én
– sovány, bús szemű, törékeny külsejű –
hogy engem is kiátkozzanak,
és örökre sértetlen maradjon nagyra becsült hiúságom.

Jenki turisták egy régi templomban

Le kellene lóni ezeket a vénasszonyokat mind.

Megkínozni őket fecsegésük bűne miatt.

Lefejezni valamennyit előzetes figyelmeztetéssel, hogy angolul imádkozzanak

a hóhérok kacagása közben.

(Ördögi nőstények sárga kontyokkal,
nagyfenekű boszorkányok, akiket elképeszt, hogy mi
csöndesen járunk,
ordibáló romok, kik megsértik a napot.
Valamit tenni kéne.)

A szerzetesek előzékenyen bánnak velük, kétségkívül,
Szent Péter nyilvánvalóan haragos tekintete előtt...

Gépiró

Útnak indulsz hazulról reggelenként
szappanszagúan a cserepekben álló szegfükre gondolsz
meg arra hogy milyen kárt tehetnek bennük a gyerekek
már kiheverted a meghűlést a Nap
olcsó konyak ízű jókat kortyolsz belőle
szavakkal le nem írható pohár a reggel pohár
fenekén mindig ott marad hordaléka
a tegnaphoz hasonlító tegnapok tegnapi örömeinek?

Nem érdekel
buszra szállsz szemben a Fegyházzal
odabent – hideg van lázuk van – az erőszak megszállottjai:
gyilkosok tolvajok költők bolondok
forradalmárok hangszóró szentjei
szerelem átokvertjei
tágra nyílt szemmel

De téged ez nem érdekel a hivatal közelében leszállsz
és újságot veszel miként akármelyik nap:
megtámadták – végül is – Kubát
a légi tűz gyerekeket ölt meg a tengerparton városok és
megint gyerekek
a képregényhez lapozol mi a megfejtése – dudorászol
a keresztretjvénynek a horoszkóp az Ikek meg a te jó
csillagod

– a Bika jegyében születél kék szemekkel –
a vasárnapi meccset felfüggesztették
az egész országra kiterjedő rendkívüli állapot miatt –
sajnálatos –
új politikai foglyok a rendőrség lelőtt egy munkást
nagy kommunistaellenes kampány készül
a nemzeti érzület lángja elemésztí az illegális szervezeteket

Nem érdekel
fölfelé mész a lépcsőn jónapot doktor úr
jónapot osztályvezető úr
jónapot – ekkor fejet hajtasz – hogy van
Uram – mosolyogsz is igazgató úr

Aztán az írógép elé ülsz
szikrázva mint egy opál egy roppant hal hasán
– átszellemült a mosolyod kielégült mezítlen
bőröd a nadrágszárad és cipőd közt
fehér zongorista ujjaid kinyújtod
(láttam egy filmen Chopint szegény
tüdővészbe halt – vér volt a kendőjén – a túlzásba vitt
szerelem miatt)
tíz hótiszta ujjad
és tak tak tak takatak nem érdekel
semmi takatak
véget nem érőn tak
takatak
mélységes mély a gödör tak
takatak tak
takatak

Felszárítani könnyeidet

Mint a kegyetlen gyilkos a büntett színhelyére
visszatér, hogy megnézze, akit meggyilkolt, ott van.

Mint a tavasz a télnek torkából kihajolva
kezében félig-meddig kinőtt, halott virággal.

Mint vakember kutyája, ütésektől sebezve,
nyitott csontokkal lesve kenyérdarabka fényét.

Mint az éj a sötétlő égnek közeledtével
a tört napot otthagya szögezve jeges dárdát.

Mint tékozló fiú, kit terített, csöndes asztal
hív öreg illatokkal az utcák magányából.

Hajózva, súlyos sebbel szív mélyéig sebezve.

Tikkasztó szomjúsággal szomjazva sivatagban.

Így térek vissza hozzád.

A halni tudás művészete

A másik: – Ami Önt érdekli, az tulajdonképpen a halni tudás művészete. A férfi: – Úgy vélem, ez az egyetlen művészet, melyet ma meg kell tanulnunk.

Friedrich Dürrenmatt

Fogjon egy bármilyen típusú géppisztolyt
miután nyolc vagy még több évig hitt az igazság erejében

Ölje meg az ünnepi szertartások alatt
az első kiáltás után
a tizennégy részeg játékost akik a szabályok ismerete nélkül
megvetendő sakktáblává alakították az országot
ölje meg az Amerikai Nagykövetet
homloka egyik lyukába egy jázmint dugva *a posteriori*
sebezze meg mindkét combján az érsek urat
és kényszerítse káromkodni mielőtt végezze vele
célozzon a tizenkét pocakos tábornok bőrének pórusaira
kiáltson egy *éljen a tiszta népet* miközben tüzelni készül a
rendőrosztag
emlékezzék a gyermekek szemére
névére az egyetlennek aki él
lélegezzen mélyen és mindenekelőtt próbálja meg
hogyan ne essen ki kezéből a fegyver
mikor a föld széleseben közeledik arca felé

Sírfelirat

E napok valamelyikén jött
feltehetőleg

Eleinte lassú kortyokban hörpölgette borát
a sötét part legutolsó bárjában

rákok nevét mondogatta
nevetésre ingerlő módon
és zavaros balladákat énekelt a szegény részegek közül
senki se értette miket

Azután egyszerűen köztünk maradt

izzadva vörös képpel a konok nap alatt
keresett egy sötét kurvát – könyörületes szent asszony –
és a csönd hosszú szomszédságába költözött

Phillips O'Mannion szülőhelye Írország emlékével
szemében
meghalt tegnap az utcán melle mellett görcsbe rándult
kézzel
egy szót se szólt
senkit se rémített meg
mint aki az életért kicsiny árat fizet

Amikor eltemették elszakadtak a tartókötelékek
és a koporsó hirtelen lezuhant kiszakítva a durva
fenyőfedelelet

Párja – testetlen ajakkal –
elsőként dobott rá egy marék földet egyenest az arcára

Késő éjszakai órán

Mikor megtudod halálom, a nevemet ne ejtsed ki,
mert megrémülne halálom és nyugalmam.

Hangod, konduló harangja mind az öt érzékszervnek,
halovány fénné válna ködben keresve engem.

Mikor megtudod halálom, furcsa szótagokat szólj.
Mondd azt virág, méh, könnycsepp, kenyér, viharzó felhő.

Ajkaid ne leljék meg tizennégy betűm hangját.
Álmodtam és szerettem és szerettem a csöndet.

A nevemet ne ejtsed ki, mikor megtudod halálom,
a legsötétebb földből előhívna a hangod.

A nevemet ne ejtsed ki, a nevemet ne ejtsed ki.
Mikor megtudod halálom, a nevemet ne ejtsed ki

A kukoricához

I.

Mint az első tetem szép maradványa
tündökölsz
liszt gőgje növeszt nagyra

legédesebb gyökér magadban rejtező
ó győzedelmes
zöld kardok tengere sem bír veled

Kemény porod vérünkbe költözött
oltárod vagyunk növényi jogod elfogadják az istenek
haragos csillogásod szemünkből árad
legyőzni a sötétet
szétharapni hogy legalább ne nőjön tovább
ezen a nedves világon hol a mocsárban a tűz is odavész

(Szájunkba ennivaló nem került soha
véreztünk drágakövekbe cápákba marva éhünkben
sírtunk mint a legelhagyatottabb gyerekek

Káromkodásokat eszeltünk ki hogy meghallgassanak az
istenek
legyünk jóllakottak ó árvák teremtoi kiáltoztunk nekik
hálátlanok kik léptünk zenéjéért cserébe
falásnyi kenyeret se adtok

Testünk kitervelt karcsúságából
csak az üresség kelleme maradt
nézzétek bőrünkre tapadt csontunkat nézzétek hogy
remegünk

Vagy újra a halál könnyű prédája leszünk?
Mint az elpusztított első ember-utánszók
nem érdemeltük ki az életet?
Léptünk a földön rövid álom volt csupán
eljött a kegyetlen ébredés?
Hibáztunk amikor legkezdetibb örömünkben tihozzátok
kiáltottunk kicsírázva?
Mi rosszat tettünk hogy kegyetlenül pusztuljunk
jó születésünk után?

Kemény lecke az éhezés
maró titok az elhervadt mesterségeké
ezért tettek minket ilyen próbára az istenek
eredetünkben felavatott az ellenséges éhség
egyedüli társnők akkortól a legelső időktől
aki rongyainkban ismert miránk)

II.

Kicsiny kenyereid olyanok mint dühös fogak
fény fókuszai folttalan porrá lettek
tápláló porrá az éhező izomnak
mit a szív irányít szerelembe vagy háborúba

Eredeted legendájában nem hiszek
ha csupán tapír vére volnál
vagy kígyó vére csupán
honnan vetted szerelmes levegődet?
Honnan érkeznek villámaid
melyeket szent pálinkádba lövellsz
szárnyakkal ékesítve az ősi csicsát?

Együttérző láva van benned
kövek alól napra néző folyó
felhők csontja valamilyen
mész hamuja

Ételek atyja kenyér kövér gyomra
minden erő eredője
első atyáink éhező kiáltásainak gyermeke
tovább él az éhség az éhség
ó ne hagyj el minket
soha
soha sem

Kukorica atyám neved ismétljük
az első órától az utolsóig ó ne hagyja el minket
soha soha sem

Egyedül te maradtál isteneinkből
ó ne hagyj el minket
soha
soha sem

A száműzetés

Lehorgasztott fejű napok régi romok magányában amelyek
az utolsó záporok
élettel és füvekkel teli földjéből nőnek ki
tüskés napok
amikor fáj a szeretett lények öröme és a tekintet sötét kútba
merülne
legszívesebben
napok amikor elviselhetlenné válik a mélye utolsó
tartóköteleit széttépő
tenger
haragos vihara
napok az angyali könnyörületnek kitárulkozók
emelkedjék szárnyával magasba a zokogás mint pacsirta
akire senki se néz többé
színüket vesztő napok amikor eltorzulnak
a szerelem arcvonásai

Latin-Amerika

A költő négy szemközt a holddal
lelkesülten szívja százszorszépét
messzi szavak nektárját hörpöli
harmatecsetjével magasba repül
tépkedi pederaszta hegedűcskéjét

Míg a képét össze nem töri
egy kaszárnya zord falán

27 év

Szívszorító dolog
huszonhét évesnek lenni
valójában a szívszorító dolgok
legszívszorítóbbika
körültted sorra halnak
megfulladt gyerekkorod jó barátai
és kételkedni kezd az ember
esetleg ő se halhatatlan

A harcos megpihen

A halottak napról napra önfejűbbek.

Azelőtt könnyű volt bánni velük:
keményített ingnyakat kaptak tőlünk, virágot,
fölmondtuk nevüket hosszú-hosszú sorban:
hogyan a szent honi föld,
hogyan a nemes árnyak,
hogyan a merev márvány.

A tetem az emlékezettel egyetértve
újra beállt a sorba,
és menetelni kezdett vén zenénk ritmusára.

Ugyan, még mit nem,
a halottak
mások mostantól kezdve.

Ma ironikusakká válnak,
kérdőznek.

Úgy vélem, átlátnak rajtunk,
mióta egyre inkább többségben vannak!

A kapitány

A kapitány függőágyában a kapitány
alszik éjszakai csörrenések közben
gitárja felakasztva a falon
félretéve pisztolya rumosüvege
a dühre mint szerelmi randevúra vár
a kapitány a kapitány
– tudnia kell –
üldözöttjei ott vannak ugyanabban a sötétben

Kétségbeesés

Hazám nem létezel
csupán csalóka árnyékom vagy
egy szó az ellenség megtévesztett vele

Azelőtt azt hittem kisgyerek vagy
nincs erőd hogy egyszerre tiéd legyen
Észak és Dél
de most már tudom nem létezel
ráadásul senkinek sincs szüksége rád
egyetlen anya sincs aki rólad beszélne

Örömömre szolgál
hogyan kitaláltam egy országot
habár bolondokházában kéne lennem

Partodon kicsiny isten vagyok

(Vagy másképp: ex hazafi én
és te ex haza.)

A rend embere

Vén vagyok
vén mint reményetek
nevetnem kell

Szablyával álltam (de géppisztolyra
vágyva)

VII. Ferdinánd Önkéntesei közt
egy kevéske alkohol kellett csak – 1814-ben történt? –
és egy bottal agyonütöttem
az Egyetemen egy fiúcskát

Én lőttem agyon valami Farabundo Martit meg valami
Gerardo Barriost
– pár napja lehetett –
és én tapsoltam Cuaumichinnek
amikor elrendelte Fidelina Raymundo megkínóztatását
Én készültem megírni a Csendőrség himnusát
az alkalomból hogy Francisco Morazán a kommunista vezér
de elegendő volt megölni őt

Ifjú vagyok
kibírom akármeddig ütlegelek

Véretek vére az én szolgálati időm és emlékezetem

Onnan vagyok én de ti
mi a vétkem

Isten ítélkező keze

A Köztársaság ex elnökét, don Maximiliano Hernández Martínez Tábornokot saját sofőrje és tisztiszolgája kegyetlenül meggyilkolta. Hondurasi tanyáján történt, ahol az agg katona békés száműzetését töltötte. Ebédhez készülődött, az értesülések szerint, amikor a gyilkos tördöfésekkel valósággal szitává lyuggatta, mindmáig nem tudni, miért. Mindkét ország biztonsági szolgálata nyomoz a bűnös után...

(A salvadori sajtóból)

végül is szegénykém Tábornokom
ma úgy hiszem kétszer is meggondolnám
elvégre az ember keresztény
de olykor méregbe gurul és a rumtól kér tanácsot
akkor jöttem rá erre amikor már bevitem neki
öt vagy hat tördöfést
egy tucatsnál öregesen szellentett
és kifingva félrefordult a székben
mindig azt hajtogatta hogy nem értik őt
és hogy úgy hal meg mint mestere Napóleon Bonaparte
kihúztam fejét a levesestáliból
és még ötször beledöftem

bátor férfi vagyok ez a színtiszta igazság
szeméből könnycseppek potyogtak
meglehetősen meg kellett szorongatnom hogy elvegyem a
kedvét a kiabálástól

ma reggel miért akart köpni rám
tiszteltem olyan férfias volt bőrmellényében feszítve
a kurvák skandalumaiért mindig baszogatott
azt hiszem még egyszer beledöftem
Kormányfőként nem ordított
ha foghegyről beszélt még jobban remegtek a Tábornokok
a Püspök úr titokban
vizelni kiszökött a teremből
nem véletlenül küldött egyszer egy fotót Tábornokomnak
Somoza

Nicaragua Elnöke
ahol ott ült Tábornokom Martínez
egy tojásokkal teli kosárban
azt üzente ezzel hogy egyszerre volt bátor és óvatos
mondom én
mert ő aki tojásait nagyon is szerette
ezúttal egyetlen tojást se tört szét
sose értettem miféle telepátiát emleget
nevetnem kellett amikor cikk-cakkban beszélt
ez a te telepátiád gondoltam
Isten bocsássa meg nekem
láttam szememet hiába meresztem amikor megpróbáltam
kizsebelni

tizenöt szaros hondurasi garas anyyi volt nála
meg a lakáskulcsok két koszos zsebkendő
néhány levél az unokái küldték San Salvadorból
drága nagyapuskának becézve őt
jó sokáig tartott a haldoklása
mert a tördöféseket félig kakas félig tyúk erővel szúrtam
belé
ma ha jól meggondolom kissé zavarba jövök
de annyira gyöngéden bántam vele
mert azt hittem így illik megölni egy öreget
habár oly nagy ember volt és olyan bölcs
azelőtt az én Tábornokom
mások keményebben bántak volna vele
olyan tördöfésekkel mintha
nemcsak megölni de
csontját akarnák tömi késéles nyaklevessel
én nem
ha nem köpött volna le
nem ragadok tört hogy megöljem
itt járkalna még fel és alá az öntözőkannával a kertben
vénen és zsörtölődve
hiszen olyan volt már mint keserű gyümölcsshéj
de
mások

jaj anyácskám
 megfizettették volna vele
 legalább egy darabkáját a tartozásának
 mások
 semmit se kérve
 ismétlem
 keményebben viselkedtek volna
 csupán halálokból több mint harmincezret gyömöszölt
 zsákjába
 vulkán-méret képzeljék el
 de világos hogy ebben a szennykupacban segítettek sokan
 nem volt ő egymaga
 egyik is másik is sorban adogatták a holtakat neki
 sok segítője volt akiknek Isten
 nem bocsát meg soha
 legföljebb megeshet hogy Isten késlekedik
 vagy elfelejt idejében rájuk sújtani
 hogy kínlódják velük egyedül az Ördög
 és akkor Mi Urunk nem keveredik
 a szemet szemért durva dolgába
 nem engedi magát egy kicsit se bepiszkítani
 miként valaki mondta
 bizonyos
 az ám
 akadnak ezerszer rosszabbak mint az én Tábornokom
 százezerszer
 de élnek mindahányan Salvadorban
 behúzott farokkal
 mert annyi volt a bűn hogy jut belőle jó pár
 valamennyiünknek
 a szarháziak a botozók az éheztetők
 a fogságban örömeiket lelő foglyok egy sereg
 és akik elmenekültek életüket mentve miről is van szó?
 világnyi szomorúság nem kéne számításba venni?
 még hogy nem kéne
 hiszen a vallomások órájában
 még a rossz tekinteteket is számításba kell venni
 Tábornokom azt mondta neki a pénz sosem
 piszkította be a kezét
 a vér igen de a pénz nem
 nem tudok sokat az effélékről
 ha ötven tallérnál többről akarsz beszélni
 az én falumban legalább doktor légy
 amikor végigkutattam mondtam már csak tizenöt garasa volt
 az Egyesült Államok boszorkánykonyhájában
 milyen kölcsönt adtak neki
 mit értek Láthatatlan Doktorai
 Szellem Hadserege
 nyisz nyasz szólt a kés a kezemben
 mint amikor sós zsákba szúr bele valaki
 cutupito növény tüskéjével

világos hogy erről fölösleges beszélni
most mit mondott a papagáj
azt hogy már elvitt engem a karvaly
szerintem az egész világ elmehet a fenébe
mert nekem se ment valami jól mit mondjak
a szükség idején
segíteni senki se jött
nyomomba küldték az egész Nemzeti Őrséget
és a Vagyonkezelőség rendészeit
és kémeket akik azt mondták a Törzskartól valók
és Kelet valamennyi járőrét
mintha a tördőféseket
a Világ Megmentőjébe szúrták volna bele
Isten bocsásson meg nekem
pitiáner tolvaj haragból cselekedtem
sokan megtehették volna
hogy becsületüket tisztára mossák
vagy az ország javáért több mint harminc éve
nem mondom azt hogy tapsoljanak nekem
de azt se hiszem hogy a legrosszabbat
tettem amit az országban tenni lehetett
aki a szegénységtől összerándul el is mehet a francba
másmilyen volna ha aki kivégzi őt
egy Kaszánya Parancsnoka
még azt is mondták nekem
ezen a temetésen nincs jogom gyertyát állítani
de már felhúztam a lábamra a hétmérföldes csizmát
tudnom kell hogy az elhunyt
valamikor Salvador Elnöke volt
és ez egy aranybánya
örökre a tiéd marad
megérinteni őt
olyan ez
mint a tigris heréit megérinteni
mit számít az öldöklés
amit a maga idejében művelt
végül is
fel lehetne róni bármelyik Elnöknek
vegyék figyelembe hogy Tábornokom ma már nyársra van
tűzve

hogy ez a dolog mindinkább
hangyaboly színéhez hasonló
mert nyilvánvaló a kommunisták
sohasem halnak meg
de itt a cseverészésnek véget is vethetünk
nem azzal fejezem be hogy politikáról beszélek
a vénség
vírus
mint mondta valaki
mert én nem szólok erről
valóban jobb hallgatni

hogy Tábornokom végül
békében nyugodhassék
ha engedik
ott ahová az Isten hajította
végül is az Isten
aki szétosztja a büntetést és a jutalmat
Órá bízom magam
és a Guadalupei Szent Szűzre
itt
kibaszottan
ideiglenesen
az ahuchapáni Fegyházban

AÁSZ

Országom Elnökét
ma Fidel Sánchez Hernández ezredesnek hívják
De Somoza tábornok, Nicaragua Elnöke
országom Elnöke úgyszintén,
és Stroessner tábornok, Paraguay Elnöke
szintúgy országom Elnöke némileg, habár
kevésbé az, mint Honduras Elnöke, vagyis
López Arrellano tábornok, viszont
inkább az Haiti Elnöke,
Monsieur Duvalier.
És az Egyesült Államok Elnöke
elnökibb Elnöke országomnak,
mint országom Elnöke,
akit, mint mondtam, manapság
Fidel Sánchez Hernández ezredesnek hívnak.

Bajt keresvén magamnak

Első sejtgyűlésem éjszakáján esett
vízcsepp-csurgató művészetem lelkesen megtapsolta négy
vagy öt személyiség Goya-képből kilépők
mindenki kissé unatkozni látszott
talán az üldöztetéstől mi több a naponta elképzelt
kínvallatástól

Munkásszövetségek és sztrájkok szervezői
meglehetősen krákoztak és azt mondták
válasszak valami álnevet
hogy havi öt pezót kell fizetnem ezentúl
hogy megállapodtunk miszerint minden csütörtökön
meg hogy jól mennek-e tanulmányaim

meg hogy ma elolvasunk egy Lenin-brosúrát
meg hogy nem szükséges percenként azt mondani elvtárs

Mire kimentünk elállt az eső
anyám megszidott mert későn mentem haza

Sir Thomas

Ez alatt a nap alatt
vörös színű magzatra hasonlít a hasam:
soványodom, mint kopasz dombokra néző láthatár,
letérdelek, hogy elérjek egy felhőt,
nedves színe különös nyál a számban.

Ez az ország acéltüske.
Feltételezem, hogy nem is létezik, csak részeg álmom,
hiszen Angliában senki sem tud róla.

Ó, viperák forgószele,
századnyi méretű ének!

Elve érkezni ünnepélyes,
örök glóriával övezett éjbe,
szívedbe tizenkét részeg paraszt
szúrja törét,
vadak földjére lépni,
hogy egy csésze kávé csinálj magadnak,
itt minden tökéletesen természetes!

Bárcsak hitét megőrizné az ember!

Samantha

Szépséges golyó
csapódik a szemembe,
még tudom, hogy az élet
lázong
gyönyörű zűrzavarával.

Utazni ütések közt
ütleget utazókat kikerülve,
felszedni ébredéskor
a vérbe fulladt kenyérmorzsákat:
ez a boldogság,
gyóntatószék egéröröme.

E nap alatt azt gondolom:
„Tolsztoj eszelős szüze vagyok,
ki ugrádozva lépked,
hogy a hidegtől halott kígyókra rá ne tiporjak.”

Matthew

A trópusok, végtelen fáradság.
A hegyi rózsáknak sószaguk van,
mint az iszonyú víznek, amit a kikötőkben isznak.

És ezek a falaknak verődő ganajtúró bogarak,
mintha egy szörnyeteg fekete tojásai volnának!

A Mosel-bor megromlik,
a holland sör utálatos zöld habot izzad,
és legjobb ingeim egy évig tartanak.

Az egzotikus regényirodalom
szintúgy kísértet, ki Európát bejárja.

A püspök

Ennek az országnak az emberei, akár a hajnalok,
mindig fiatalon hálnak
és bálványokhoz imádkoznak buzgón.

Beteges fajta.
Az esős évszak egyetlen vigaszom.

Lady Ann

Az előkelő nép szerencsétlen itt:
ki hallott szólni
ezekről a zsíros hercegekről,
fegyelmetlen, nagy lábú félig négerek,
nőcike módra vallásosak,
tékozló fiúk!

Azt álmodtam, hogy sastojásokat költők ki,
de ronda fekete keselyűk jöttek
szagolgatni késcsőrükkel
a szoknyám alá.

Vers az utolsó börtönből

Ismét a börtön, fekete gyümölcs.

Az utcákon és az emberek lakásaiban valaki ezekben a pillanatokban szerelmi bánat miatt panaszkodik, zenél vagy egy csata híreit olvassa, amire éjszaka került sor Ázsiában. A folyókban a halak a tenger iránti hitetlenségükről fognak énekelni, megvalósíthatatlan álmok, mértéktelen boldogság. (A Fekete-Liliom nevű, valójában kék halakról beszélek, melyeknek tüskéiből erőszakos és fürge emberek igencsak tartós parfümöket vonnak ki.)

Bárhol is legyen, a legmélyebbre süllyedt vagy beszögezett dolgok utolsó helye is kevésbé fogoly, mint én.

(Világos, hogy amíg rendelkezem egy darabka ceruzával és papírral – és a költészettel –, valamiféle öntelt egyetemes felfogás azt bizonygatja, hogy a nagybetűkkel írandó dolgok – az Igazság, Isten, az Ismeretlen – számára születve egy boldog nap óta ezekbe merültem, és nem hulltam alá – míg ebbe a sötét kútba nem zuhantam hanem a lehetőség hordoz tenyerén, hogy kellő állhatatosságról tegyek tanúbizonyságot az emberek előtt.)

Inkább szeretnék, mindazonáltal, egy jót sétálni a mezőn. Még kutya nélkül is.)

A haza napja

Ma volt a haza napja: félig rohadva ébredtem nedves és gyilkos földön, olyan volt, mint halott coyote szája, részegítő gázai közt a himnuszoknak.

A nyár

Érzem égési sebeit
(„távoli kikötő vagyok”)
a növekvő nyárnak
titkos törvényét kígyómérgek
érlelik,
a dolgok vére tőle

súlyosul.
Az örök nőkről beszélnek,
sötét pisztolyukat olajozzák,
énekelnek...

Én
tetveket tenyésztek.

Rossz hír egy újságdarabkán

Ma, amikor a barátok meghalnak,
nekem csak nevük hal meg.

Hogyan lélegezni, az erőszakos kútból,
felfogni nyomtatott betűknél többet,
fekete fény erőtlen nyilai
elérnek meghitt emlékekig?

Csak a börtönökön kívül élő
tiszteleghet a holttestek előtt, halottai
fájdalmát ölelésekkel lemosva,
könnyel és körömmel sírköveket tépve.

A fogoly nem: csak fütyörészünk,
hogy elnémítsa a visszhang a hírt.

A 357-es

Az örök két csoportra oszlanak. Az egyikbe azok tartoznak, akik kövekkel hajigálják a nyulakat, miközben azok a kert felől szájukban margarétával futnak. A másikba azok, akik ugrándoizva járkálnak cellámmal szemközt, egy ország szavait ordibálva, és óráikon figyelve, mikor zúdul alá az eső habja. Egy harmadikba, akik hajnalban korán vizelnek és felébresztenek (lámpájuk fényével végignyalva arcomat), és azzal búsítanak, hogy még hidegebb nap jön. Egyik csoportba sem tartozik a 357-es, aki pásztor és zenész volt, és jelenleg rendőr valamilyen homályos bosszú bűne miatt, és akit (azaz a 357-est) e hónap vége felé kirúgnak a szolgálatból. Azért büntetik, mert egy éjjel megszökött és az asszonyával aludt reggel kilencig, gúnyt üzve a szabályzatból. Néhány napja egy cigarettát adott nekem. Tegnap, miközben végignézte, hogyan rágcsálok egy hosszú ánizslevelet (a rács közelébe sikerült húznom egy e célra fabrikált kampóval), Kubáról faggatott. Ma azt javasolta, hogy írhatnék neki egy kis verset – a Chalatemango

hegyeiről –, hogy maradjon valamilyen emléke tőlem
azután, amikor megölnek.

A kétségek érdekében

Marx Károly
megbűvölten egy lepke előtt.

Van ebben
valami meggyónni való?

A Központi Bizottság főtitkára
hüvelykujját orrlíkába mélyeszi.

Netán
ez a kép
emberi szépséget sugárzik?

A szép fiúnak
(akit nemrég zártunk ki sorainkból, de
azért szép),
golyó fúródik a szemébe,
és a világ minden keselyűje
engedélyt kér, hogy a városba repüljön.

Ó, némaságra született pillangók!
Ah, Forradalom hivatalai!

Érek annyit, hogy vegyek magamnak egy pisztolyt.

50. évforduló

Egy férfi kimegy háza hátsó udvarába
(oda sosem ér el az ősz kemény szele)

kezében egy kupica pálinka
és nyugtatólag tépkedi haját

itt az éhség ősz hajszájai
itt egy napé amikor hős volt
ezernyi hős között
itt az undor nyomai
jelei annak ki ifjú ujjakkal megérintette a nagyságot
a félelem
a végtelen öröme
és a mindenható tudás jelei

Az égbolt végtelenében csillag fénylik
ő reménynek hívja

a férfi fölemeli a kupicát
iszik

A szerelem

A szerelem az én második hazám
Az első melyik?
Amelyikkel gyötrődik az ember
nem kérkedik

Zdena

Olyan vagy, mint Antigoné, vagy mégsem,
netán fellengzős beszéd ez, kaloda.
Mindenesetre, mint Hemingway asszonyai,
igencsak alkalmas, hogy az Air Francé pilótájának
menyasszonya légy.
Mihez kezdesz a szegény költő mellett,
akinek még csak élete-nagy-szerelme se vagy,
vontaképpen nem ismered őt,
habár bizonyára hallottad,
milyen kellemes együtt lenni vele.

Azt mondhatná neked, hogy megrémítéd meztelenül,
mielőtt övé lennél, megkérdezhetné, mint Manuel Galich:
„Ez az enyém?”
Csupán akkor szeret,
amikor Isten gúnyosan rászól:
„Eridj, ostoba.”

Azt állítja, hogy Malraux
második vonalbeli író lett,
Sartre meglehetősen jól van,
és hogy Durrell ellenséges ügynökök kezében hervadozik.

És, ne reménykedj,
a költő sosem fog neked nyakláncot venni,
sok harisnyádat tönkre teszi, ez így lesz,
rávesz arra, hogy a leginkább utált ruhádat vedd föl,
sértegetni és ütlegelni fog,
és kényszerít azután, hogy segíts neki
szánom-bánomba kezdve.

Jaj, te lány,
nyilvánvaló, hogy más számára való vagy,
valaki valahol bámulatosat tévedett,
a költő mást nem is tehet most,
a boldogságnak megadja magát,
azt mondja neked (késlekedés nélkül) „gyönyörű szép
vadállatom”,
és begyömöszöl fájdalmas kultúrkinccsei közé,
ahogyan az éj nagy, lompos madara kínálja fészket
az éden madarának.

Ami hiányzik

*...a másik személy, mint személy,
szükségletté vált számára...*

Marx

„A klasszikusok érdekesek” –
káromkodtam el magam kijövet a Rómeó és Júliából.

Ma drágább lett a salátának való paradicsom,
és a piacon óriás leveles répákat láttam.

Van kenyér, némi tojás, a rizs és a fekete bab
untató, mint a vízesés.

A szűkösség szellemi éhséget okoz,
és még inkább másfélét, mondta tegnap a kövér Flores.

De tőkehállal és két bifsztekkel
befejeztük ezt a hetet.
Ami nekem valóban hiányzik Kubában, az te vagy.

Háború

Volt számomra konfliktusra ok
Honduras és Salvador között?
Igen, ha egy lányra gondolok.

Boldog Guatemala

Mint zsák a feltját,

Nobel-díjasát megtalálja minden ország.

Parafrázis

Két hazám van:
Kuba
és az enyém.

A hálátlanság filozófiája

Doktor Julio Fausto Fernández
a Salvadori
Kommunista Párt
főtitkára volt.

Azután áruló
és egy diktátor
igazságügy minisztere lett,
majd diplomata,
egyetemi tanár
és igen híres író.

Átalakulását magyarázandó
könyvet írt
„A marxista materializmustól
a keresztény realizmusig” – címmel.

Mit csinál most szegény
doktor Julio Fausto Fernández,
amikor a keresztény realizmus
naponta egyre inkább átalakul
marxista materializmussá?

Szabad költő

*Kuba igen.
Jenkik úgyszintén.*

Nicanor Párrá

Chile?
Esetleg.

Nem, nem mindig voltam ennyire csúnya

Arról van szó hogy van egy törésnyom az orromban
a Costa Rica-i Lizano csinálta egy téglával
mert én azt mondtam hogy egyértelműen tizenegyes volt
és ő hogy nem hogy nem és hogy nem
soha többé az életben nem fordítok hátat egy Costa Rica-i
futballistának

Achaerandio atya a rémületbe majd belehalt
mivel végül is több vér folyt mint egy azték oltáron
később Quique Soler a jobb szemembe
vágott egy követ olyan pontossággal hogy elképzelni is
nehéz

világos hogy Okinawa bevételét akartuk reprodukálni
de nekem retinaleválást eredményezett
teljes mozdulatlanság egy hónapig (tizenegy évesen!)
látogatás Quevedo doktornál Guatemalában és
Bitford doktornál aki színes parókat viselt
ez okból kifolyólag ha kancsítok
vagy moziból kijövet éber drogosra emlékeztetek
másképp egy rumosüveg az oka
amelyet Maria Elena férje hajított képembe
valójában semmiféle rossz szándék nem vezetett
de minden férj külön világ
és ha meggondoljuk hogy ő engem argentin diplomatának
vélt

hálát adhatunk istennek
azután Prágában sose tudni meg miért
négy gonosztevő összerugdosott egy sötét zsákutcában
két saroknyira a Honvédelmi Minisztériumtól
négy saroknyira az Államvédelmi Hivatal irodáitól
a Pártkongresszus megnyitásának előestéjén
valaki azt mondta hogy a Kongresszus elleni tüntetésről
lehet szó

(a kórházban két másik delegátust is láttam
akik az őket ért támadásokból annyi csonttal értek oda
ahány csontjuk sosem volt)
másvalaki szerint a CIA keze volt a dologban hogy
megfizettesse velem a szökést a

börtönből
megint mások szerint a latin-amerikaiak elleni rasszizmus
megnyilatkozása volt
némelyek szerint mindennapos tolvaj kísérlet
Szoboljev elvtárs az iránt érdeklődött
nem én voltam-e az aki megtapogatta kísérője jelenlétében
valamelyik hölgy fenekét
mielőtt tiltakozott volna a Belügyminisztériumban
a Szovjet Párt nevében
végül is nem került elő semmiféle nyom

és újra hálát kell adni istennek
hogy mindvégig a sértett státusában maradtam
a Kafka földjén történt nyomozás során
mindenesetre (és amit itt hangsúlyoznom igencsak kell)
az eredmény
kettős törés az alsó állkapocsban
agyrázkódás
másfél hónap kórház és
két hónapon át pépes kosztom még a bifszteket is pépesen
legutoljára pedig Kubában
egy esős lejtőn mentem lefelé
egy M 52-sel kezemben
amikor valahonnét a fene tudja honnét előjött egy bika
lábam a gazok közé akadt és bukdácsolva elestem
a bika elkerült nyámnyila volt
nem akart visszatérni hogy szarvára tűzzön
de erre nem is volt semmi szükség mert
mint mondtam én ráestem a fegyverre
ami csakis egyvalamit tett visszaütött mint
egy forradalom

Afrikában
és három darabra törte a járomcsontom ívét
(a pofacsont esztétikai rendbehozatala számára
ez nagyon is
lényegbevágó)

Mindez magyarázatul szolgál problémáim részleges
mibenlétére

A hüvelykujjacska betiltott történeteiből

Egy múlt századi Ottó René Castillo

Mateo Antonio Marure guatemalai csodagyerek egyetemista
11 évesen érettségi vizsgát tett eredményesen Filozófiából
14 évesen Teológiából
a licenciátusi fokozatot Filozófiából 16 évesen nyerte el
és 22 évesen (1810-ben) a doktorit Filozófiából és

Jogtudományból

Függetlenségpárti ifjúsági vezér
Salvadorba ment hogy újjáélessze
az 1811-es bukás után kialudt lángot
fölkelésre bujtogatva a mexikóiak szomszédjait

Mikor foglyul esett guatemalai agitációja alatt
José Bustamonte Főkormányzó azt nyilatkozta róla:

*hogy a legnyugtalanabb és leglázongóbb szellem
az egész Tartományban
vak a felforgatás eszméitől percnyi megállást se ismer
ilyen még a börtönben is ahol van éppen*

*a Betlehemi Miasszonyunk Zárdájában esküt tevő
összeesküvés szervezőinek lelke volt
kik gyalázatos terveik
végrehajtására őt szemelték ki
dölyfös és vakmerő hírneve miatt*

*a sértések és botrányok amiket a legtiszteletreméltóbb
alkalmakkor elkövetett
és írásainak és papírjainak pimaszsága
bizonyítja megátalkodottságát és eszelős rögeszméit
amiért elfogadhatatlan a jelenléte
a királyság bármelyik vidékén
ahol nem lehet kockázat nélkül elzárni nehogy
a lázongó országokba szökjék
vagy nyugtalanságot keltsen azokban amelyekben
békesség honol*

Ottó Renét vagyis Mateo Antonio Marurét
29 évesen Spanyolországba deportálták
rákényszerítve hogy elhagyja asszonyát és fiát
De spanyol Havannába érkeztekor
internálták a Morro erődjébe
és a járvány áldozataként
meghalt az Irgalmasok kórházában

Ha Carlos Arana Osorio Ezredes
lett volna akkor a Főkormányzó
nem engedte volna Havannába menni Ottót
vagyis Marurét
hanem ott helyben megölette volna
Zacapa gerillaellenes kaszárnyájában
vagy a Rendőrség Első Főosztályának Akadémiájában
vagy valamelyik erre kijelölt helyiségben
a sok közül amelyekkel a CIA Guatemalában rendelkezik
abból a célból hogy megölje a Karolina Egyetem
büszkeségeit

Morazán és az ifjúság

Lévén hogy ő a haza valódi atyja volt
amikor agyonlőtték nem pusztán őt lőtték agyon
hanem a Közép-Amerika iránt érzett szerelmet is
agyonlőtték

Végrendeletében kimondta hogy az ifjúság
hivatott arra hogy életet adjon ennek az országnak
(és nem az Unió Párt vénjei
és nem az ODECA
és nem dón Napóleon Viera Altamirano
vagy Idígoras Fuentes tábornok vagy Somoza
és nem a SIECA sem az AID)

Mert csak az ifjúság képes
követni példáját halált vállalni merészen
mielőtt sorsára hagyná Közép-Amerikát
a nyomorult zűrzavarban amiben most leledzik

A salvadori oligarchia bosszúképpen
a szabadsághős gyönyörű arcképét
verette valamennyi pénzérmére

Így
az ifjúság azt hihette
hogy a morazáni szózat
a dollár áringadozásainak függvénye
váltópénz és kereskedelmi eszköz
inkább illik a Közös Piac intézkedéseihez
mint a csatamezőkhöz
mint ahhoz hogy elinduljunk machetét ragadva
a konzervatívok
és minden idők imperialistái ellen

1856-1865

William Walker, észak-amerikai kalóz
megkaparintotta Nicaraguát.

Hadseregét San Francisco kikötőiben,
Kaliforniában verbuvált kalandorokból
szedte össze,
abból a célból, többek között, hogy a déli rabszolgartatók
érdekeit szolgálja,
kik szemüket Közép-Amerikára vetették,

menekülési lehetőséget, birodalmi folytonosságot látva benne az Egyesült Államokban elszenvedett vereségük után.

Walkert Nicaragua elnökévé választották,
elrendelte valamennyi hazafi javainak
elkobzását,
az angol nyelvet az ország egésze számára hivatalos
nyelvvé kiáltotta ki,
és elrendelte a néger rabszolgaságának bevezetését,
amit a szövetségi törvények eltöröltek
Közép-Amerikában.

Világos, hogy Walker nem egyedüli *pioneer* volt
Nicaraguában.
És világos, hogy a déli rabszolgatartók
sem voltak az elsők, akik szemüket miránk
vetették:

„A San Juan folyó átjáróját gyakran használták akkoriban
átkelésre
a Csendes Óceánból az Atlanti Óceánhoz. A Közlekedési
Társaság, az átkelő hajók tejhatalmú ura
egy nagy Wall Street-i Konzorciumhoz tartozott,
Comelius Garrison,
Vanderbildt, Morgan és más kapitalisták voltak
legfőbb részvényesei.
Amellett ezek a konzorciumok irányították a teljes
indigó-,
kávé-, gyapot-, banán- és a Közép-Amerikába küldendő
alapanyagexportot,
és az arany- és ezüstbányák urai is ők voltak.”

A Déli és Északi Egyesült Államok egygyé forrtak
Walker
Nicaraguájában.

William Walker a dollár igazáról tett tanúbizonyságot,
abból a célból, hogy annak révén istenként higgyenek
benne.
Az imperializmus Keresztelő Szent Jánosa volt.
Keresztelő Szent János késsel a fogai között.

Egész Közép-Amerikában káosz és anarchia uralkodott.
Egész Közép-Amerikában liberálisok hadakoztak
konzervatívokkal.

Vagy, pontosabban szólva, a konzervatívok, a már uralmon
levők és
az
egységbe tömörültek
Guatemala Örökös Elnöke,

Rafael Carrera, disznók ex-kiszolgálója irányításával arra készültek, hogy likvidálják a liberálisokat az egész térségben.

A liberálisok azt hitték, hogy a káoszról megszületik a szabadság, a harc gyermekeként.

A konzervatívok azt hitték, hogy a szabadság maga a káosz, a legrosszabb káosz.

Anglia, a maga részéről, az Egyesült Államok jogát vitatta, hogy Nicaraguán keresztül óceánok közti csatornát létesítsen.

Nicaragua, Honduras, Costa Rica és Salvador liberálisai egyesítették Közép-Amerikát a gringo Walker elleni harcban és magukra vállalták a háború minden terhét. Ami a konzervatívoknak nagyon is a kedvükre való volt.

Anglia időről időre támogatta a liberálisokat, és az Egyesült Államok felbődült: „Minden abbéli törekvés az európai államok részéről, hogy Amerikába áttelepítsék politikai rendszerüket az Egyesült Államok szempontjából fenyegetés a béke és a Kontinens biztonsága ellen.” Amerika az észak-amerikaiaké, voltaképpen ezt akarták mondani.

„A San Juan folyó átjárójának az egész térség számára nyitva kell állnia, hogy beáramolhasson az észak-amerikai tőke: Walker e művelet számára a legfőbb biztosíték.”

Minő dolog ez: az Egyesült Államokban az észak-amerikaiak kétfélék lettek, rabszolgatartók és rabszolgatartó ellenesek. Közép-Amerikában egy rabszolgatartó lett minden észak-amerikai reprezentánsa. Közép-Amerikában minden észak-amerikai rabszolgatartó volt, még Lincoln barátunk is.

Amikor a liberálisok felfogták, hogy mi történt, egész Közép-Amerika nevében egyesülve

háborút indítottak.

A salvadori erők vezére, akik harcba indultak William Walker ellen eme hadjárat sorsdöntő szakaszában, a Főkapitány don Gerardo Barrios volt.

Így beszélt Barrios a jenki elleni háborúról szólva:

„Nincs áldozat, tünjék bármilyen nagynak is, mit ne vállalnék a legszentebb és legigazabb ügyért, ami létezik számunkra, közép-amerikaiak számára politikai emancipációnk óta.”

És hozzátette:

„Kormányom jól tudja, és jól tudják Salvador népei,

miért fordulunk szembe a jenki kalózzal, a Közép-amerikai Köztársaság politikai léte a tét,

a nemzeti becsület, intézményeink és közjogaink, fajtánk létezése végső soron.”

Azután:

„Elegendő férfias erőnk van, méltó az ügryhöz, melyet védelmezünk, a néphez és köztársaságaink gazdagságához, hogy földbe temessük az ellenséget, aki hetvenkedik, mert nem tudja, mire képesek a népek, akik a szabadságot szeretik, és a Kormányok, amelyek tisztában vannak azzal, miért irányítják a népeket.”

Mi több:

„Ha mindennek dacára Közép-Amerika vereséget szenvedne, és nem maradna a miénk, haljunk meg dicsőséggel védelmezve őt. Legyünk legyőzöttek, mit se számít, de se a becsület, se a szabadság imádata ne legyen az.”

Ezekkel az érvekkel Gerardo Barrios átmeneti időre megszerezte az ultrakonzervatív guatemalaiak támogatását is, mert megtagadván tőle, végleg lelepleződtek volna népük előtt, melyet a hódító ellen hevített szent harag.

Miután a jenkit Közép-Amerika egyesült népei legyőzték vérben és tűzben, fegyverek fényében, hosszú háborúban,

Észak-Amerika megtanulta a leckét: a direkt katonai intervenció – erre a következtetésre jutott – nem elsődleges eszköz, melyet alkalmazni kell, inkább az

utolsó.

Mivel a modern nemzeti államok korszakában
egy nemzet meghódítását belülről lehet megvalósítani
eredményesen.

„Vagyis, külföldi, ha keresztül akarod döfni egy nemzet
szívét,

ne lándzsáddal döfd keresztül:

igyekezz keresztül döfni saját zászlójának nyelével.”

Ráadásul, mindegyik közép-amerikai nemzetben akadtak
olyanok, akik

készek voltak zászlórúd hegyeként szolgálni

bármelyik idegennek, aki kellően megfizet érte,

és attól kezdve sokkal szerencsésebbnek bizonyult, ha a

kalózokat

így nevezik:

Carrera, Duenas, Regalado, Somoza:

egyébként mindig ott lapult még a zseb mélyén az
utolsó eszköz.

Gerardo Barrios Főkapitány úgy gondolta,
a kalózok

elleni győzelem tanúsága kétség kívül

másutt keresendő:

csakis az egyesült Közép-Amerika képes

szembeszállni a külföldi kapzsisággal erős nemzetként,
ezért a Közép-Amerikáért küzdött

Morazán.

Miután elvállalta Salvador elnökségét, azt mondta:

„Walker expedíciójának bukása után magától értetődően
nyugalom vár ránk,

és ezt az időt arra fogjuk használni,

hogy felkészüljünk a jövőre,

nem pusztán az a célunk, hogy megőrizzük

területünk egységét,

hanem fenn kell tartanunk a belső békét is, hiszen

ez az egyedüli alap

felvirágoztatni hazánkat.”

És hozzátette: „Én tudom, milyen állapotban vannak

Közép-

Amerika

köztársaságai.

Rossz a helyzetük, mert a biztos és tisztességes létezés
feltételei hiányoznak.

Kimondom határozottan: nemzeteik paródiák és kormányaik
paródiák.

Ki kell ezt mondanom, mert jelenleg kormányfője vagyok
egyik államának,

bejártam a fél világot, Európát épp úgy, mint

Amerikát,

és tudom, mi a nemzet, és mi a kormány.

Ezért hiszem azt, hogy nevetséges megszemélyesítői vagyunk nemzetnek és kormánynak a földgolyót irányító politikusok szemében.”

Barrios nem Carrera és a konzervatívok Közép-Amerikájára gondolt,

sem a püspökök és az angol konzulok
Közép-Ámerikájára.

Barrios az egyesült Közép-Amerikára gondolt, amelyért Morazán küzdött,
a dolgozó népek nagy hazájára, hazájára
a szabadságnak és az egyenlőségnek.

Erre gondolva hirdette példaként:

az Egyház és az Állam szétválasztását, a világi oktatást a tanintézetekben,
jogi reformot szorgalmazott és francia tanárokat hozott az iskolákba,
újjászervezte a hadsereget, megalkotta a salvadori kereskedelmi flottát,
és parancsot adott a kávétermesztés növelésére.

A közép-amerikai konzervatívok háborút hirdettek Barrios ellen,

először a püspököket nyerték meg, hogy a salvadori Vezért
eretneknek tüntessék fel.

Azután hódító seregeket küldtek

Guatemalával és Hondurasszal szövetkezve.
Külső agresszió és konzervatív ötödik hadoszlop.

Miután ily módon Barriost megdöntötték előlegezve a CONDECA módszereit

a múlt században,
a disznók guatemalai ex szolgája
hetedik alkalommal nevezett ki elnököt Salvadorban,
Francisco Duenast, azaz a Szerzetest, a mai oligarchia atyját.

Barriost és a salvadori és közép-amerikai liberalizmust mindörökre megbélyegezték halálos ütésük billogával

Barrios száműzetésbe kényszerült.

Duenas a leghitványabb árulás vétkében marasztalta el,
és minden javaitól és címeitől megfosztotta.

Először az Egyesült Államokban tartózkodott,
ahol a State Department minden segítséget megtagadott tőle,
azután

Costa Ricában élt.

Amikor Rafael Carrera meghalt, 1865. április 14-én,
a salvadori liberálisok, akik továbbra is ellenálltak,
azt hitték, eljött az idő, hogy Barrios visszatérjen
Salvadorba.

A visszaúton, Corinto kikötőjén áthaladva,
Nicaraguában,
az ottani kormány foglyul ejtette és átadta
halálos ellenségének, Francisco Dueñasnak, a
Szerzetesnek,
aki augusztus 29-én hajnalban agyonlövötte,
mielőtt Salvador népe álmából ébredt volna,
mindenekelőtt a külvárosok népe, mint a Golgotán egykor.

A szeibával szemben, ahol egy zsámolyon ülve lőtték
agyon,
halála pillanatában Barrios belekezdett a
Miatyánkba:
„Legyen meg a te akaratod, amint a mennyben
úgy Salvadorban is, és legyen meg Zaldaña érsek
és Dueñas
Elnök akarata, gyilkosaimé.”

Halála után
a liberálisokból konzervatívok lettek
Közép-Amerikában.
a népek harcukat tovább vívták az éjsötétben,
új gondolatot keresve, hogy újra küzdhessenek
Morazán Egyesült és Nagy Hazájáért,
hazájáért a dolgozók szabadságának és egyenlőségének,
ami nem az idegeneké lesz, hanem a miénk.

Ez a gondolat létezik.
Vér tartja életben,
ez egyesíti népeinket
népeinkkel,
minden népével a világnak.

A függetlenség

A nicaraguai gerilla
Augusto César Sandino
azt mondta a jenki katonáknak:
„A nép függetlenségéről vitázni nem lehet,
fegyverrel a kézben kell megvédeni”

Az 1932-es salvadori munkás-paraszt felkelés idején
a jenki és az angolok azt javasolták
Maximiliano Hernández Martínez tábornoknak,

hogy csapataikat Puerta de La Libertadba küldik segítségére a lázadás elfojtásában.

Martínez tábornok azt mondta, hogy ez nem tenne jót a salvadori függetlenségnek, és a tengernagyoknak egy táviratot küldött, ez a távirat Jósé Tomás Calderon tábornoktól érkezett hozzá, ismertebb nevén „Chaquetilla”, a salvadori Kormány Megtorló Erőinek Hadműveleti Főnöke, a Köztársaság Nyugati Övezete Pacifikálási teendőinek állásáról.

A távirat szövege ez volt:

TISZTELT PARANCSNOKOKNAK HELYZET TELJESEN ELLENŐRZÖTT SALVADORI KORMÁNY FEGYVERES ERŐI. ITTENI MEGBECSÜLT KÜLFÖLDI ÁLLAMPOLGÁROK ÉLET ÉS TULAJDON BIZTOSÍTVA KÖZTÁRSASÁGI TÖRVÉNYEK. HELYREÁLLT REND SALVADORBAN. KOMMUNISTA LÁZADÁS SZÉTVERVE LEGFŐBB CSOPORTOK SZÉTSZÓRVA. MA MŰVELETEK NEGYEDIK NAPJA LIKVIDÁLVA NÉGYEZER NYOLCSZÁZ KOMMUNISTA.

Martínez így védelmezte a nemzeti függetlenséget tizenhárom éven át.

Az utóbbi 40 évben 12 kormány kézből kézbe adogatta egymás után ezt a rendkívüli felelősséget.

Mindnyájan

Mindnyájan félig holtan születünk 1932-ben továbbélünk de félig élve mindegyikünk harmincezer egészen halott számláját őrzi kamatjukat kamatos kamatjukat hizlalják azóta és ma már halállal piszkítják be mindazokat akik születendők félig holtan félig élve

Mindnyájan félig holtan születünk 1932-ben

Salvadorinak lenni annyit tesz hogy félholt vagy

ennyi jut nekünk
nekünk csak fele élet maradt

És mivel mindnyájan félholtak vagyunk
a gyilkosok nemcsak azzal kérkednek hogy ők teljesen élők
hanem azzal is hogy halhatatlanok

De ők is félig holtak
és csupán félig élnek

Félholtak egyesüljünk mert mi vagyunk a haza
hogy fiainak nevezhessen minket
a meggyilkoltak nevében
egyesüljünk mindannyiunk gyilkosai
a halottak és a félholtak gyilkosai ellen

Mi mindannyian
több halállal rendelkezünk mint ők
de mi mindannyian
több étellel rendelkezünk mint ők

Fél életünk egysége a mi erős várunk
mindannyiunké akik félig élve születtünk félig holtan
1932-ben

Vers

A törvények arra valók, hogy betartsák őket
a szegények.
A törvényeket a gazdagok csinálják,
hogy legyen némi rend a kizsákmányolásban.
A szegények a történelem törvényeinek egyedüli
betartói.
Amikor a szegények csinálják a törvényeket,
nem lesznek gazdagok.

Szerelmes vers

Akik a Panama Csatornát kibővítették
(és kategóriájuk a „silver roll” és nem a „gold roll” lett),
akik a Csendes Óceáni Flottát karbantartották
Kalifornia támaszpontjain,
akik Guatemala, Mexikó, Honduras, Nicaragua
börtöneiben rothadtak el
mint tolvajok, csempészek, csalók,
éhezők,

mindennel mindig gyanúsíthatok
(hadd helyettesítsem az áldozat-szót
a sarkon ácsorgó gyanússal,
vagy a még súlyosabb salvadorival),
akik az övezet fővárosainak és kikötőinek
bárjait és bordélyait megtöltötték
(„A kék barlang”, „Az alsónadrág”, a „Happyland”),
a külföldi erdő közepén kukoricát ültetők,
a vörös oldal királyai,
akikről soha senki se tudja, honnan valók,
a világ legjobb mesteremberei,
akiket határátlépéskor golyók lyuggattak át,
akik maláriába,
vagy skorpiócsípésbe, vagy sárgalázba
haltak bele a banánültetvények poklában,
akik részegen végigzokogták a nemzeti himnuszt
a Csendes Óceán ciklonja vagy az északi jég alatt,
az ingyenélők, a koldusok, a marihuána fogyasztók,
a nagy kurva guanakó fiai,
akik épp hogy csak hazatértek,
akiknek kicsivel több szerencséjük volt,
az örökösen dokumentum nélkül járók,
a mindent megcsinálók, a mindent eladók, a mindent
megevők,
akik első szóra kést rántanak,
a világ legszomorúbb szomorújai,
honfitársaim,
testvéreim.

Már figyelmeztetek...

Haza tenmagaddal azonos
múlnak az évek és nem öregszel
jutalmat kéne kapnod hogy kibírtad salvadorinak lenni
Beethoven szifiliszos volt és süket
de itt van a Kilencedik Szimfónia
a te vakságod viszont tűzből való
és némaságod kiáltásból

Én visszatérek visszatérek
nem békét hozok hanem hiúzszeret
kopó szimatát
szerelmem nemzeti himnuszoddal
vérengző
már felfaltad dón Francisco Morazán tetemét Hondurasban
és ma Hondurast akarod felfalni
pofozni kéne téged
elektrosokkolni
pszichoanalizálni

hogy ráébredj valódi lényedre
nem vagy dón Rafael Meza Ayau se Medrano ezredes
ágyba kell vinni téged
dinamit-kenyérrel vízzel
tizenöt percenként Molotov-koktél beöntéssel
és aztán megyünk a valódi háborúba
mindnyájan
és megnézzük hogyan hortyogsz hogyan alszol
miként Pedro Infante mondta
vérszomjas menyasszony
mama égnek áll a hajad

Posztumusz versek

From Central Europe

Megérkezni Havannába
maga a megérkezés
zenével ünnepelem
hol jársz Domitila hol jársz Domitila
a végtelenül sok repülőgéppel teli Jósé Martin
engem annyi dolog vár
lelkemet a napra kitárni
hogy szétoszoljon valamennyi köd
kivasalni egy üveg rummal
és egy Malecón-parti téglával
hogy illatos legyen a házam és a földem
ott a tenger túlsó oldalán
(hallani a Rendőrség szirénáját)
belélegezni mindent spanyolul
hogy virágozzék megsebzett tudóm
fájtak a torokkhangú magánhangzók
és a sólyom mássalhangzók vállamon
rákot enni citrommal
jukkát citrommal
sót citrommal
és meztelenül falni a mangókat
élő jelszavakat olvasni
a falakon és az égen

az emberek arcán
igazi elvtársnak érezni magam
nem félig elvtársnak és félig úrnak
rettenetes
és azt érezni Haza vagy Halál
Latin-Amerikába belépni
előre előre előre
győzni fogunk

A szélsőbaloldaliak

A pipilek
akik nem értették meg a keresztet és a fejlett kultúrát
és nem akartak fejet hajtani a spanyol Korona előtt
fegyverrel a kezükben lázadtak fel a hegytetőn
a konkvisztádor ellen

Akik a Kolónia 300 éve alatt
megőrizték az indián lázadás tüzét
vadásztak rájuk a hegyen gonosz nyaktiló szorításában vagy
akasztófán haltak
de nem voltak hajlandók együtt élni az urasággal
a nagybirtokok és az indián szolgaság kebelében

Pedro Pablo Castillo és az 1814-es kommünárok
akik kisajátították a salvadori katonai hatóságok fegyvereit
és célba vették velük a nép elnyomóit

Viszont
Matías Delgado és az 1821-es előkelő földbirtokosok
nem voltak szélsőbaloldaliak
(békés úton teremtették meg a Függetlenséget
ám a Függetlenség csakis számukra létezett
és a nyomorult közép-amerikaiak tovább tengődtek ott alant
kizsákmányolva megalázva éhezve becsapva szolgaságban
Anastasio Aquino az volt
mert huiszkojol lándzsákkal és faágyúkkal
fellázította a nonulkozókat a központi kormány ellen
nem ragadta meg a hatalmat mert nem tudta hogy megnyerte a
háborút
miután kelepcébe csalta az ellenséget
és törvényeket hozott mint Lempa ez oldalán levő marxista
kisajátítva San Vicente gazdagjainak javait
akik az aranyat alsószoknyák alá rejtették San Jóséban)
Morazán úrfi az volt és az volt
közép-amerikai szinten
Gerardo Barrios
kis híján feje hurokba szorult
ha nem dönt úgy hogy csapatok élén

vonul Nicaraguába tüzet okádni Walker kalandor gringói ellen
Ettől kezdve hosszú időn át
a salvadori forradalmárok
megszűntek szélsőbaloldaliak lenni
illetudóak voltak mint jó polgárok
a szélsőbaloldaliság eltűnt
helyébe a polgári konzervativizmus lépett
a polgári liberalizmus és a polgári Alkotmány
a közös föld polgári kisajátítása
a kávé polgári Istenének trónra emelése
a Köztársaság mindenható ura lett
jelképe forgács és bot
neve nem kevesebb mint Megváltója e Világnak

Minden ment a maga módján amikor megjelent a szélsőbaloldali
Farabundo Marti
a szélsőbaloldali Salvadori Kommunista Párt vezetője
ahol egy seregnyi szélsőbaloldali küzdött úgy mint
Feliciano Ama Timoteo Lúe Chico Sánchez
Vicente Tadeo Mario Zapata és Alfonso Luna

Nem tudtak mindvégig szélsőbaloldaliak maradni
mert nem volt fegyverük
és legyilkolták legtöbbjüket ezerharmincban
1944-ben újabb szélsőbaloldali járvány tört ki
még a katonákat is megfertőzte és április 2-án
felláztak a zsarnok Martínez ellen
az egész nép szélsőbaloldali egyetértése közepette

Egy szélsőbaloldali nemzeti sztrájk
vetett véget a gyilkos rezsimnek
melynek legfőbb tennivalója az volt hogy agyonlövesse
április 2-ának szélsőbaloldalait

Egyikőjük annyira szélsőbaloldali volt és oly kevéssé békülékeny
hogy egyetlen szemmel kiherélve és törött csontokkal
azt mondta a gyóntató papnak
ne szédítse az agyát elég ha a testét gyötrik
Víctor Manuel Marín volt a neve

Abban az évben két másik nevezetes
salvadori szélsőbaloldali esemény történt
az egyik akkor amikor 200 fegyveres ifjú
Ahuachapán felől behatolt az országba Guatemalából érkeztek
hogy megdöntsék Osmín Aguirre uralmát
a másik amikor a szélsőbaloldali Paco Chávez Galeano
tűzpárbajt vívott a rendőrséggel a San Miguelito parkban
Mivel a helyzet hangyamászásra kezdett emlékeztetni
a gazdagok bevetették a szélsőbaloldaliság elleni
legjobb fegyvert
vagyis a választásokat

választásokat hadd találkozzanak az urnák előtt
mintha egyenlők lennének a salvadoriak
vagy mintha egyenlő módon lennének becsapottak
háttérben a béke és a demokrácia zenekarával

Hol választásokkal hol államcsínyekkel
minimális méretűre zsugorodott a szélsőbaloldaliság
annak ellenére hogy Castaneda Castro gépfegyversorozatot rendelt el
ahányszor bölcsen azt helyesnek vélte
és Osorio üldöztetést halált börtönt osztott szét
(noha bevallandó az is hogy akadtak szélsőbaloldaliak
akik időben felfogták az együttélés hasznát
bőséges érvek hatására ezeket csekkekre írták
úgy mint Követségek Minisztériumok ösztöndíj nyeremények
házak a Közép-amerikai Kolóniában asszonyok nádpálinka)

De Lemus alatt újra megjelent
a szélsőbaloldaliság konokabbul mint egy öszvér
zűrzavart keltve
és szélsőbaloldali módon megmutatva
mekkora éhség mekkora kétségbeesés árasztja el az országot
(minden egyes alkalommal amikor lezuhan a kávé ára
mivel olyankor az egész világ szélsőbaloldalivá válik)
voltak szélsőbaloldali tüntetések és szélsőbaloldali puszkagolyók
és szélsőbaloldali bombák és szélsőbaloldali halottak
és ráadásul mindenütt fellángolt a szélsőbaloldali példa
Kubáé és Fidelé

Végül is Lemus megbukott
és Kormányzó Junta lépett a helyébe
és megpróbált szélsőbaloldali módra beszélni de kezében
semmi se volt
amitől valóban szélsőbaloldali gondolatai támadhattak volna

Miközben a Junta fecsegett
az ismét szélsőbaloldali nép fegyvereket követelt
és a Szövetség a Haladásért eközben megszerezte a hatalmat
Akkor nagy rémület támadt
és a békés együttélés választási rendszeréhez kellett folyamodni
Őfelsége ellenzéke
reformista és demokratikus mondatokkal
a maga részéről befejezettnek nyilvánította
az embernek ember által való kizsákmányolása nevű korszakot

De egyik napról a másikra
Salvador szervezett munkásmozgalma mindenestül
szélsőbaloldaliként ébredt
és sztrájkot szervezett ami Rivera kormányát térdre kényszerítette

Mindennek tetejébe a tanítók is szélsőbaloldaliak lettek
és úgyszintén némely pap

és úgyszintén némely ellenzéki
akiket addig a kormány tulajdonaként tartottak számon

Ezt látva az új kormány
(melyet egy Sánchez és Hemández vezetéknevű törpe vezetett)
két komoly lépésre szánta el magát
példamutatókra a szélsőbaloldaliság elleni harcban

Először fellázította a népet
hogy kellő fokra hágjon a háborús kedv Honduras ellen

Másodszor
kéressel fordult a szélsőbaloldaliság szívének tartott szervezethez
rendelje alá magát a nagy nemzeti kereszties háború Kormányának

A Kommunisták Pártja kettészakadt a helyzet láttán
a többség úgy döntött hogy megszűnik szélsőbaloldali lenni
és megőrizte a nevét
a kisebbség megmaradt szélsőbaloldalinak
és egy pék vezetésével elhagyta a cirkuszi sátrat
a neve Salvador Cayetano Carpio volt

Azután két másik szélsőbaloldali szervezet született
a „Farabundo Martí” nevű Népi Erők Felszabadítási Frontja
és az „NFH” a Népi Forradalmi Hadsereg
hogy rohamozni buzdítsák
a valódi szélsőbaloldali salvadoriakat
hogy a szentségit legyenek a végsőkig szélsőbaloldaliak
vagyis a hatalom megszerzéséig
annyira szélsőbaloldalian amennyire szükségeltetik ez országban
ahol a szélsőjobb uralkodik

Vagyis legyenek hatékony szélsőbaloldaliak
és nem csupán szétvert szélsőbaloldali példák
mint a pipilek és Pedro Pablo Castillo és Anastasio Aquino
és Gerardo Barrios akit végül Dueñas lövetett agyon
és 1932 halottai Ahuachapán megtámadói
és Paco Chávez és a nép seregnyi elesettje
Castaneda Osorio Lemus a Direktórium Julián Rivera
és Sánchez Hernández meg a jelenlegi bandita alatt

Egy ilyen országban mint a miénk
ahol minden egymáshoz olyan közel van és minden olyan tömény
ahol a történelmi összevisszaság annyira egybetorlódik
a szélsőbaloldaliság nem maradhat szavak foglya
tettekben kell szélsőbaloldalivá lennie
mindegyre mélyebbre hatolva a nép szívében
mely továbbra is a mellkas szélsőbaloldalán dobog

FÖLDALATTI VERSEK

(Roque Dalton utolsó művei, kitalált költők,
Vilma Flores, Jorge Cruz, Luis Luna
írásaként hagyta hátra ezeket a verseket.)

Poeticus efficaciae

Megítélhetitek
egy politikai rendszer,
egy politikai intézmény,
egy politikus férfiú erkölcsi mibenlétét
abból, mennyire tartják veszélyesnek,
ha fürkészve néz rájuk
egy szatirikus költő szeme.

Harmadik szerelmes vers

Nekik akik azt mondják hogy szerelmünk különleges
mert különleges körülmények között született
mondd azt éppen azért harcolunk
hogy az ilyen szerelem mint a miénk
(szerelem harcostársak között)
legyen Salvadorban
a legtermészetesebb legszokásosabb szerelem
szinte az egyetlen

A biblikus üzletről

A Biblia szerint
Krisztus megsokszorozta a nép számára
a kenyeret és a halat.

Ha így tett, helyesen cselekedett,
és ez nagyobbá teszi őt nem egy tábornoknál,

ki ezer csatát nyer, ahol millió szegény hal meg.

De jelenleg az észak-amerikaiak
megakadályozandó a kenyér és a hal megsokszorozását
és elérendő, hogy az egész világ belenyugodva
túrje a megsokszorozott éhséget, ami a nagy üzlet része,
megsokszorozzák a Bibliák gyártását
minden nyelveken, melyeket mi beszélünk, a szegények,
és ideküldik nekünk a szőke ifjak keze által,
akiket e célra képeztek ki körültekintően a Tábormokok.

Credo Cheről

Che Jézus Krisztust
foglyul ejtették
hegyi beszéde bevégezése után
(a háttérben géppisztolyok ropogásával)
bolíviai és zsidó rangerek
jenki-római főnökök vezényletével

Elítélték az írástudók és a farizeus revizionisták
kiknek szócsöve volt Kajafás Monje
mialatt Pontius Barrientos kezeit mosni próbálta
és szólt katonás angolul
a nép válla fölött amely kokalevelet rágcsált
és még Barrabás alternatívájával sem szembesült
(Júdás Iskáriótes öközülük került ki akik
megszöktek a gerillaosztagból és megmutatták az utat a
rangereknek)

Aztán Krisztus Guevarára helyezőnek
egy töviskoszorút és egy örültre való tunikát
és nyakára feliratot rakának gúnyolódásképpen
INRI: Ingenélőket Naplopókat Rebellióra Izgató

Később asztmáján kívül keresztjét cipeltették vele
és M 2-esek sortüzevel keresztre feszíték
és levágták fejét és kezeit
és minden mást elégetének hogy hamvai örök időkre
eltűnjenek a széllel

Minek láttán Che számára nem maradt más út
mint a feltámadásé
és az hogy az emberek baloldalára álljon
sürgetve őket szaporább haladásra
századok századain keresztül
Ámen

Rímek a nemzeti történelemből

Salvador rímek 1972 előtt:

Elveri pénzt akit hí Sevilla
tojáson vajon napjait kibírja
megérkezében jó dón Pancho Villa
két kurvája a folyóparthoz híjja
a nénikéd a harcát velem víjja
nevezzük így Maria
mintha
te volnál szívem írja

Salvadori rímek 1972 után:

Sevillában megáll kezében a villa
gerilla gerilla gerilla
gerilla gerilla gerilla gerilla
gerilla gerilla gerilla gerilla gerilla

Csupán a kezdet

Egy félig költőnő barátnőm
így definiálta bújukat-bajukat
a középosztálybeli értelmiségieknek:
„A burzsoázia foglya vagyok,
önnönmagamból nem tudok kitömi.”

És Bertolt Brecht mester,
kommunista, drámaíró és német költő
(a sorrend lényeges), azt írta:
„mi egy bank kirablása
egy bank alapításának
bűnéhez képest?”

Mindebből én arra következtetek:
ha önnön magukból kitörni készülően
egy középosztálybeli értelmiségi
bankot rabol,
nem tett egyebet, csupán
száz év bűnbocsánatot nyert magának.

*Tanács, melyre már nincs szükség
a világ egyetlen részén sem,*

csak Salvadorban

Ne feledd soha sem,
hogy a fasiszták közt
a kevésbé fasiszták
úgyszintén
fasiszták.

Kis levél

Kedves filozófusok,
kedves haladó szociológusok,
kedves társadalompszichológusok:
ne baszogassatok annyit az *elidegenedéssel*,
itt, ahol a legkibaszottabb
az *idegen nemzet*.

Lehetséges

A burzsoák számára
a haza a törvények a tisztesség és Isten
értelmetlen dolgok
a magántulajdon és a „szabad vállalkozás” nélkül.

A proletárok számára
a magántulajdon
és a „szabad vállalkozás” halála
adna értelmet a Hazának a törvényeknek
talán még Istennek is.

A jövődöben

Amikor társadalmunk
alapjaiban igazságos
lesz tehát
szocialista
a sörözői beszélgetések alkalmával
az intim vallomások órájában
nem egy akad ki lesütött szemmel szól majd
„én magántulajdonnal rendelkeztem
a termelési eszközök köréből”
ahogyan ma azt mondjuk
„nekem szifiliszem volt”

„nekem voltak tévelygésem szexuális téren”

Találkozás egy vén költővel

Tegnap épp szemközt jött velem
a férfi, ki mindenkinél előbb tapsolt költészetemnek.

Őt terheli a felelősség azért, hogy verseim
a folyóiratok és könyvkiadók medrébe torkolltak,
és hogy beszélni kezdtek róluk
költővé avatásom kétségtelen jeleként.

Tegnap épp szemközt jött velem
a bűzölgő piacok környékén,
(gondolom, hazafelé tartott a hivatalból).

Én épp annak örültem magamban,
hogy néhány perccel azelőtt minden jól sikerült,
és nem voltunk kénytelenek
fegyvert használni.

Ő elsápadt a vörös neonfényben (hősi kaland),
és átment a másik oldalra, mint ki váratlanul
megszomjazott.

Jegyzetek

Aguirre y Salinas, Osmín (1889-1977): salvadori katonatiszt, a kérészéletű Direktórium vezetője 1931-ben.

AID: Agency for International Development – Nemzetközi Fejlesztési Ügynökség.

Altamirám, Napokon Viera: (1893-1977): salvadori újságíró, az *El Diario de Hoy* megalapítója.

Ama, Feliciano (1881-1932): a salvadori pipil indiánok főnöke, az 1932-es parasztfelkelés egyik vezetője.

Aquino, Anastasio (1792-1833): salvadori indián vezető, a nonualko indián felkelés irányítója.

Arellano, López (1921-2010): hondurasi politikus, 1963-tól 1971-ig Honduras elnöke.

Barrientos, René (1919-1969): bolíviai politikus, 1964-től 1969-ig Bolívia elnöke.

Barrios, Gerardo (1813-1865): salvadori katonatiszt, államfő, politikus, egész életében a közép-amerikai egység megteremtéséért küzdött.

Bustamonte, José de (1759-1825): eredetileg spanyol tengerésztiszt, 1810-től 1817-ig Guatemala főköormányzója.

Calderon, José Tomás: salvadori katonatiszt, a Megtorló Erők Műveleti Főnöke 1932-

ben.

- Carrera, Rafael* (1814-1865): guatemalai politikus, két alkalommal az ország elnöke.
- Castillo, Ottó René* (Guatemala, 1936-1967): a huszadik század hatvanas éveiben fellépő latin-amerikai költőnemzedék kiemelkedő alakja. Illegálisan tért vissza hazájába, bekapcsolódott a diktatúra elleni fegyveres harcba. 1967-ben elfogták, megkínozták, majd élve elégették.
- Castaneda Castro, Salvador* 1888-1965): 1945-től 1948-ig Salvador elnöke.
- Castillo, Pedro Pablo* (1780-?): függetlenségpárti salvadori politikus, 1814-ben San Salvador második polgármestere.
- Castro, Fidel* (1926-): a Kubai Forradalom vezetője, 2008-ig a Kubai Kommunista Párt főtitkára, miniszterelnök, a hadsereg főparancsnoka.
- Cayetano Carpio, Salvador* (1918-1983): salvadori szakszervezeti vezető, a Farabundo Marti nevű Népi Erők Felszabadítási Frontja egyik vezetője.
- CONDECA**: Közép-amerikai Védelmi Tanács, 1963-ban az Egyesült Államok kezdeményezésére létrejött szervezet.
- Delgado, Jósé Matías* (1767-1832): salvadori pap és politikus.
- Dueñas, Francisco* (1810-1884): salvadori politikus, több periódusban államelnök, az Egyesült Államok érdekeinek kiszolgálója.
- Durrel, Gerald* (1925-1995): brit zoológus, író.
- VII. Ferdinánd**: 1813-tól 1833-ig Spanyolország királya.
- Duvalier, Jean Claude*: 1971-től 1986-ig Haiti elnöke.
- Fuentes, Idígoras* (1895-1982): guatemalai katona, politikus, 1958-tól 1963-ig Guatemala elnöke.
- Guevara, Ernesto Che* (1928-1967): argentin születésű forradalmár, marxista gondolkodó, a kubai forradalom egyik vezetője, a bolíviai gerillamozgalom irányítója, fogságba esése után meggyilkolták. Hatása az egész világra kiterjedt, Latin-Amerika forradalmi erőinek példaképe.
- Galeano, Paco Chávez*: a diktatúra ellen 1944-ben fellépő bírák egyike.
- Galich, Manuel* (1913-1984): guatemalai író, rendező, politikus. Élete utolsó huszonkét évében Havannában dolgozott egyetemi tanárként.
- Garrison, Cornelius Kingsland* (1809-1885): észak-amerikai nagytőkés.
- Infante Cruz, Pedro* (1917-1957): híres mexikói énekes és dalszerző, 310 dalt szerzett, 60 filmben szerepelt.
- Lemus, Jósé Maria* (1911-1993): katonatiszt, politikus, 1956-tól 1960-ig Salvador elnöke.
- Lincoln, Abraham* (1609-1865): észak-amerikai államférfi, 1961-től 1865-ig az Egyesült Államok elnöke.
- Luna, Alfonso*: az 1930-ban megalakult Salvadori Kommunista Párt egyik vezetője.
- Lúe, Timoteo*: salvadori diákvezető.
- Marín, Vidor Manuel*: az 1944. április 2-i forradalmi megmozdulás mártírja, akit Salvadorban „Agyonlőtt Krisztusnak” neveztek.
- Monje Molina, Mario*: a Bolíviai Kommunista Párt első titkára, opportunistá politikájával megkönnyítette Che Guevara partizánegységének felszámolását.
- Marti, Farabundo* (1893-1932): salvadori kommunista forradalmár, az 1930-ban megalakított Salvadori Kommunista Párt vezetője.

Martínez, Maximiliano Hernández (1882-1944): katonatiszt, diktátor, 1931-től 1944-ig Salvador elnöke.

Marure, Mateo Antonio (Guatemala, 1783?-1814): függetlenségpárti közép-amerikai forradalmár.

Medrano, José Alberto: halálosztagot szervező salvadori katonatiszt.

Meza Ayau, Rafael (1866-1939): salvadori vállalkozó, 1903-ban alapította meg Salvador máig legnagyobb sörgyárát.

Morazán, Francisco (Tegucigalpa, 1792 – Costa Rica, 1942): közép-amerikai katona, politikus, gondolkodó, aki egész életében a közép-amerikai egység megteremtéséért küzdött, 1827-től 1837-ig a Közép-amerikai Szövetségi Köztársaság elnök-irányítója volt.

Morgan, John Plerpont (1837-1913): észak-amerikai bankár, a jelenlegi legnagyobb amerikai pénzügyi szervezet, számos bankot egyesítő bankház megalapítója.

OEA: Organización de Estados Americanos – Amerikai Államok Szervezete, AÁSZ.

ODECA: Organización de Estados Centroamericanos – Közép-amerikai Államok Szervezete, 1951-ben alakult regionális szervezet Costa Rica, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Salvador kezdeményezésével.

Osorio, Carlos Manuel Arana (Guatemala, 1918-2003): katonatiszt, 1970-től 1974-ig Guatemala elnöke, a gerillaellenes harc egyik irányítója.

Osorio, Oscar (1910-1969): salvadori alezredes, 1950-től 1956-ig köztársasági elnök.

Raymundo, Fidelina: salvadori szakszervezeti vezető, akit az ötvenes években a börtönben kegyetlenül megkínoztak.

Regalado, Tomás (1861-1906): salvadori politikus, 1898-tól 1903-ig Salvador elnöke.

Rivera, Julio Adalberto (1921-1973): salvadori katonatiszt és politikus, 1962-től 1967-ig köztársasági elnök.

Sánchez, Francisco „Chico” (?-1932): a salvadori parasztmozgalom, az 1932-es felkelés egyik vezetője.

Sánchez Fiernández, Fidel (1917-2003): salvadori politikus, ezredes, Salvador elnöke.

Sandino Augusto César (1895-1934): nicaraguai szabadsághős, az Egyesült Államok elleni nemzeti ellenállás, a sandinista háború vezetője.

SIECA: Secretaría de Integración Económica Centroamericana – Közép-amerikai Gazdasági Integrációs Titkárság.

silver roll, gold roll: a Panama Csatorna építéskor alkalmazott megkülönböztető kifizetési és ellátási rendszer rasszista elvek alkalmazásával.

Somoza, Anastasio (1896-1956): nicaraguai diktátor, halála után idősebb fia elnökségével vette kezdetét a Somozák évtizedeken át tartó dinasztikus uralma Nicaragua felett..

State Department: Külügyminisztérium.

Strossner, Alfredo (1912-2006): paraguayi politikus, államelnök.

Vanderbildt, Cornelius (1794-877): észak-amerikai nagyfőnök.

Villa, Francisco Pancho (1878-923): a mexikói forradalom egyik legendás, népi parancsnoka, törbe csalva gyilkolták meg.

Walker, William (1824-1860): az Egyesült Államok érdekeinek közép-amerikai kiszolgálója, 1955-ben meghódítja Nicaraguát, és az ország elnökévé kiáltja ki magát.

Zaldana, Tomás Miguel Pineda y (1791-1876): Salvador első érseke.

Zapata, Mario: az 1930-ban megalakult Salvadori Kommunista Párt egyik vezetője.

**Ez a
079
példány**

ISBN 978-963-89346-9-7

ISSN 0866-4420

Felelős kiadó Simor András

Felelős szerkesztő Tabák András

2013 Vasas-Köz Kft. nyomda

Felelős vezető Badó Géza

Terjeszti a Könyvtárellátó Közhasznú Társaság

250 Ft
